

ما هم می‌توانیم از رایانه استفاده کنیم

● احسان امیری

من نیز آموخته‌ام که در مورد خودم سخت بگیرم و برای دستیابی به موفقیت سخت بکوشم. نیازی به یادآوری نیست که همیشه شکست خورده‌ام. شاید بهتر باشد که دیگر تلاش نکنم. لازم است بیاورم همه آنهایی که مرا می‌بینند، مرا دوست نخواهند داشت.

«یک کودک فلج مغزی»

▲ دیروز

رایانه و بازیهای آن داشتند، به نظرمان رسید که با معلمان آنها مذاکره کنیم، بچه‌ها مشق خود را به جای نوشتن، تایپ کنند. بنابراین اولین قدم آموزش امیر و احسان و آشنایی اولیه آنها با نرم‌افزار Word بود. از همان آغاز کار نتیجه عالی بود. تایپ متن همراه با خواندن و ذخیره و پرینت، کاری خوشایند بود.

گرچه شرایط به گونه‌ای پیش رفت که نتوانستیم این آموزشها را ادامه دهیم و معلمان هم علاقه‌ای نشان ندادند، اما بازیهای رایانه‌ای که روزانه وقت عمده بچه‌ها را به خود اختصاص می‌داد، ایجاد می‌کرد که بچه‌ها خودشان تایپ حروف فارسی و انگلیسی و اعداد را یاد بگیرند؛ بدون این که ما دخالت کنیم.

حفظ کدهای چندرقمی تغییر شرایط بازیها که گاه ترکیبی از تعدادی عدد و حروف انگلیسی است و یادگرفتن کلماتی مانند «Save» و دیگر «Option»هایی که با عبارتهای انگلیسی در بازیهای رایانه‌ای وجود دارند، گاه مرا نیز به تعجب می‌اندازد؛ به خصوص زمانی که خیلی سریع و بجا آپشن‌های مورد نظرشان را انتخاب می‌کنند.

▲ امروز

شرایط به گونه‌ای پیش رفت که امیر و احسان نتوانستند در مدارس پیش حرفه‌ای دوره راهنمایی به تحصیل ادامه دهند. (شرح این ماجرا را در مقاله جداگانه‌ای در رشد آموزش ابتدایی نوشته‌ام). اما من در طول این سالها در خیالم، آرزوی مدرسه‌ای را برای کودکان استثنایی، به خصوص کودکان فلج مغزی، همواره در سر پرورانده‌ام.

آن چه داخل گیومه می‌بینید، از دفتر مشق امیر نقل شده است: «فصل زمستان بود. باد سردی می‌وزید. شاخه‌های درختان برگ نداشت. زری پشت پنجره ایستاده بود و به بیرون نگاه می‌کرد. برف زیبایی...» (شکل ۱)

شش جمله کامل و یک جمله ناقص تمام مشق یک روز امیر است که با مشقت تمام نوشته شده است. او به همراه برادر دوقلویش، کلاس پنجم دبستان کودکان استثنایی را به پایان برده است. کمی به نوع «خط» دقت کنید.

آیا باور می‌کنید که یک کودک دبستانی کلاس پنجم چنین خطی داشته باشد؟! واقعیت امر این است که این خط، خط یک کودک C.P، کلاس پنجم دبستان است. فلج مغزی یا CP، وضعیتی است که بر هماهنگی حرکتی و عضلانی بدن اثر می‌گذارد و معمولاً با آسیبهای شنوایی، اختلالات گفتاری و نارساییهای هوشی و بینایی و مشکلات ادراکی همراه است. نوشتن چنین متنی برای کودک فلج مغزی بسیار سخت و طاقت‌فرساست و شاید زمانی حدود یک تا دو ساعت و حتی بیشتر وقت او را بگیرد. به خصوص اگر علاقه‌ای هم در کار نباشد، مشکل دو چندان می‌شود.

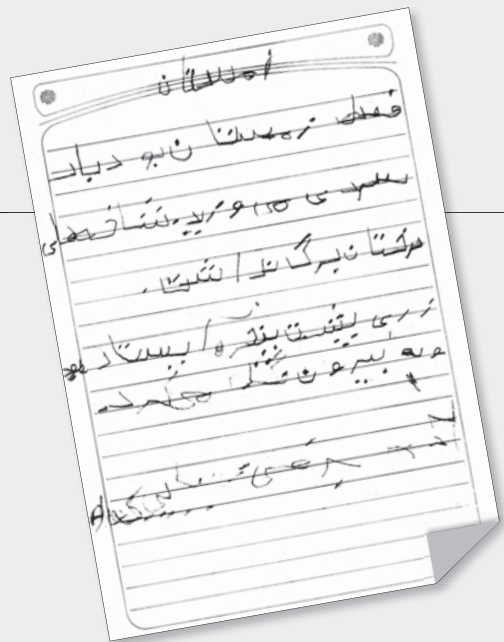
من که هیچ‌گاه متوجه نشدم در طول این سالها، چرا معلمان امیر و احسان چنین تکالیفی را به آنها می‌دادند. نوشتن یعنی رونویسی مشکل‌ترین کاری بود که بچه‌ها انجام می‌دادند.

وقتی من و همسرم با چنین وضعیتی رو به رو شدیم، با توجه به علاقه‌ای که امیر و احسان به

این دانش آموز از رایانه استفاده می کند که با خط درشت تایپ می کند به طوری که بتواند به راحتی بخواند فردی که برای برقراری ارتباط از رایانه استفاده کند. احتمالاً ناتوانی شدید جسمانی یا شناختی دارد که در برقراری ارتباط او اثر می گذارد.

امروز رایانه ها، چه در بعد سخت افزاری و چه در بعد نرم افزاری، توانایی های انسان را در عرصه های گوناگون به شدت افزایش داده اند. این امر در آموزش و پرورش کودکان استثنایی نیز صادق است. این نمونه را از کتاب روان شناسی و آموزش کودکان استثنایی «انتشارات دانه» انتخاب کرده ام.

معلمان کودکان استثنایی در حوزه فناوری اطلاعات و ارتباطات شویم و این صلاحیتها را بر شمریم، به نظر می رسد باید این بینش به وجود بیاید که رایانه و فناوری اطلاعات و ارتباطات به عنوان ابزاری به روز و فناوری پیشرفته، می تواند زمینه های گوناگون و متنوعی را در آموزش و پرورش این کودکان فراهم آورد و زمینه های ارتباطی آنان را با دنیای پیرامونشان گسترش دهد.

طراحی مواد درسی مبتنی بر رایانه و فناوری اطلاعات و ارتباطات، طراحی بازبهای رایانه ای مطابق با نیازهای ویژه، گروه های متفاوت کودکان استثنایی، استفاده از نرم افزارها و سخت افزارهای رایانه ای که موجب تسهیل ارتباط این کودکان با محیط می شود و مثالهای بی شمار دیگر، زمینه هایی هستند که می توان به آنها توجه کرد.

پی نوشت

روان شناسی و آموزش و پرورش کودکان استثنایی تالیف هاردمن، مایکل ام و دیگران، ترجمه علیزاده، حمید ودیگران - تهران انتشارات دانه، ۱۳۸۹

مربیان کودکان استثنایی معمولاً از میان افراد تحصیل کرده این رشته انتخاب می شوند. در هیچ یک از مواد درسی دوره های کاردانی و کارشناسی، از کاربردهای رایانه در تعلیم و تربیت کودکان استثنایی خبری نیست. لذا اولین قدم اعتقاد به تأثیر رایانه در آموزش کودکان استثنایی است. شاید این نگرش غلط بر مجموعه تعلیم و تربیت کودکان استثنایی کشورمان حاکم باشد که رایانه ابزاری است که فقط انسانهای هوشمند و با تواناییهای بالا از آن استفاده می کنند. کودکان استثنایی که در درک مفاهیم اولیه مشکل دارند، چگونه می توانند از این فناوری استفاده کنند؟ مطالعه در این حوزه نشان می دهد که رایانه به عنوان ابزاری ارتباطی، تأثیر فراوانی بر آموزش کودکان استثنایی می گذارد (نگاه کنید به کتاب روان شناسی و آموزش کودکان استثنایی). اصولاً آموزش کودکان استثنایی، به خصوص کودکانی که از انواع فلج مغزی رنج می برند، به شدت انفرادی است و معلم معمولاً نیازهای آموزشی هر فرد را جداگانه برنامه ریزی می کند. براین اساس، استفاده از رایانه به دلیل قابلیتی که در آموزش انفرادی دارد، با منطق تعلیم و تربیت کودکان استثنایی تطابق دارد.

بنابراین، قبل از این که وارد بحث صلاحیتهای حرفه ای